

del seu article, jugant amb l'equívoc de l'accentuació. Prudentment es descuida d'indicar que Mistral, en el seu epos i al *TdF*, el felibre Joseph F. Roux (de Mazargues, Bouches-du-Rh.) i tothom, li posen accent gràfic sobre la *a*. I amb aquest còmode oblit 5 dóna a entendre que és la forma provençal d'*escafit* (com sigui que és tan sabut que a Provença *-it* es redueix a *-i* i s'escriu *-i* en l'ortografia mistralenca). Però el significat d'aquest mot és a cent llegües lluny del que ens interessa, i no ho és menys el to 10 estilístic pejoratiu, irònic i fins sarcàstic, «ironie, feinte, semblant, raillerie» (també «inquiétude, chagrin»), com defineix el mateix *TdF* i es veu pel pasatge de *Calendau*: els rivals mortals «s'arregardon em' un doute/brulant d'*escâfi*», «puei, *per escâfi*, 15 ausèt en s'en anant / tout destapà, lou tenl d'uno man», F. P. Roux *paraulo d'escâfi* «parole mordante». Per la semàntica, doncs, estem molt lluny del nostre mot; però encara més clar que no hi ha enllaç, a causa de l'accentuació i l'estructura morfològica: si això pot tenir relació amb l'a-al. ant. *skof* 'burla, escarni', angl. i esc. *scoff* 'sarcasme', no ho sé, però no fóra ja tan desencaminat, potser un longobardisme provinent d'Itàlia (per ventura un plural it. dial. *scaffi* d'aquesta procedència?). En tot cas, doncs, és fals que l'àrea del nostre mot s'hagi 20 estès en cap forma fins a l'Est del Roine. — 4 Forma hapax. Potser mer error de copista per anticipació del *-cha* següent, o bé ultracorrecció d'un llenguadocià meridional, que tot pronunciant *faita* escriu 30 *facha* per afectació llemosina, i mal guiat per l'oposició llem. *fich-ficha-conficba*/llgd. *fit-fita-confita*. — 5 Pot ser bo d'advertir que no té relació amb *escafit* un terme *escafa* que s'ha usat parlant d'embarcacions. Altrament això és més italià que de cap llengua hispànica, i els testimonis que se'n donen manquen en part de tot valor; no val la que en dóna *AlcM* perquè Joan Esteve esmenta ací el mot grecollatí *scapha* 'barqueta' explicant-lo com a tal mot llatí; Jal (1322) dóna testimonis italians: *scaffa* en 40 genovès «cornet d'un mât, carlinge d'un mât», *scaffo* «le corps, la coque du navire» com a italià, 1607, en Crescentio; sembla que això és una aplicació italiana d'aquell llatinitisme, i que de l'italià degué passar al cast., on Fz. de Navarrete (1831) 45 solament ho atribueix a «alguns diccs.», i potser només d'ell ho recull *SLitCosta* (1868) donant-ho com a mot català (d'on ho copia Lab. 1888). Deu haver tingut realment algun ús com a català, d'on generalitzant-se hauria passat a voler dir en eiv. «aspecto, figura» (PzCabr.), que segons *AlcM* s'aplicaria a les persones.

Esquila, V. *esquira* i *esquilar*

ESQUILAR, 'tondre, tallar arran el cabell o llana', de l'antic *esquilar*, encara dialectal i aragonès, en cast. *esquilar*, port. *esquiar*: d'una variant del gòt. *SKAIFRAN id. (pronuncieu *skëran*, e breu i oberta), cf. a-al. i b-al. antics i ags. *skëran*, al. *scheren*, angl. *shear*, esc. ant.

skëra, id. No està explicat ben bé el canvi de *r* en *l*, i menys el de *ɸ* en *i*, degut aquest potser a una variant dialectal o tardana de certs parlars gòtics o potser més aviat a certa confusió amb la forma bàsica del fr. *déchirer*, que degué ser també germànic si bé d'ètimon diferent; la *l* podria ser contagiada pel mot cat. dial. *tosquiar*, cast. dial. *trosquilar*, avui *trasquilar*, resultat d'un encreuament d'*esquilar* amb TONDRE, on la *r* es canvià en *l* per dissimilació. □ 1.ª doc.: S. xiv o c. 1400 (i potser *eschillata*=*esquilada* 1183, infra); *tosquiar*, ja fi S. XIII.

En la farmacologia cavallina de Klagenfurt, fi S. XIV: «A malaltia de porrets, los pèls sien *esquilats* del loc, après sia lavat ab vi, hon aja sal fusa, tèbeu, après sia exugat, e puys prin suc de col e mel e oli ---»; 1 «RESPONSTA QUE TIBERI CÈSAR FÉU --- segons que recompte Suetònio --- consellaven-li alguns que cresqués en les peytes --- e ell respòs-los: lo bon pastor deu *sqular* les ovelles, que no scorxar-les» (*Eximilis* d'Aguiló II, 199). D'altra banda la forma encreuada *tosquiar* (avui rossellonesa, etc., Grandó, *Misc. Fabra*): «Dementre que Sen Pere preïcava en Antioxia, en aunta de Jh. Ch. li *tosquiarren* lo seu cap sobre les aureles; la c<u>al tonsura fo liurada puys a tota clerecia per honor ---», 25 *VidesR*, f° 69v2 (n. 90); forma que torna a aparèixer en Miquel Agustí (1617), banyolí prior de Perpinyà, i en altres textos d'aquesta zona; també *tosquira* (en rima amb *sospira*, *desira*, *Alvira* i altres 40 mots en *-ira*) en Aversó (336.38) ha de ser d'aquest verb.

D'on es dedueix que la variant *esquilar*, prèvia a la formació del combinat *tosquiar*, ja existia abans del S. XIII. Avui *tosquiar* i fins *esquilar* continuen essent les formes rosselloneses: l'ALF (mapa *tondre*, 1724) registra aquesta a Illa de Tet, mentre que a Cotlliure, 35 Arles, Ribesaltes i Oleta troba *tuskirá*, que és també la forma d'altres parlars catalans pirinencs (emp., cerd. si més no), i continua encara passada la ratlla de les llengües, almenys en les altes valls llenguadocianes: a Merencs *tuskirá*, a Atsat *tuskíná*, on la contaminació amb *tondre* (alt-llgd. *tounen* 'esquilen') s'agreuja, afectant la *r* > *n*.² Ha d'haver seguit, però, encara més enllà, puix que registren *tousquirá* els tolosans Doujat-Visner, i si bé Sauvages en donar-lo sense precisions com a llenguadocià potser es funda en Doujat (S. XVII), el *TdF* localitza *tousquirá* «tondre, raser» en Gascogne et Guienne, *tousquirá las auelhos*, i veg. encara altres dades gascones en *Bouts dera M.* xxv, 29; Rohlf's, *ASNSL* CLXXII, 144.

Avui el nostre mot pertany a la llengua comuna en tots els altres dominis dialectals de la llengua, almenys en els continentals, i fins sembla no haver estat estrany a les Illes.³ El trobem fins en escriptors ben purs, de les comarques més nòrdiques, com MrnVayreda, almenys en el sentit una mica lax i figurat de 'eixurit (sense llana en les orelles)': «no era la mossa ballaruga y axalabrada que, ab sos retrets y mots escayents, feya cara al galantejador més *esquilat*» (*Puny.*, x, 163, 131); no tinc ja els dubtes que em reservava abans sobre la catalanitat del mot (car *xollar* i *tondre* 60 hi poden haver conviscut sempre, donades les dife-